

USTAWA
z dnia 20 marca 1950 r.

o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 1950 r. Nr 9, poz. 87, Nr 10, poz. 111, z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1998 r. Nr 137, poz. 887.

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej zapowiedział, że o położeniu prawnym nieruchomości ziemskich, należących do Kościoła Katolickiego lub gmin wyznaniowych innych wyznań, orzeknie Sejm Ustawodawczy.

W wykonaniu tej zapowiedzi, celem usunięcia pozostałości przywilejów obszarniczo-feudalnych w dobrach martwej ręki oraz celem materialnego zabezpieczenia duchowieństwa, stanowi się, co następuje:

Art. 1.

1. Wszystkie nieruchomości ziemskie związków wyznaniowych przejmuje się na własność Państwa.
2. Nie podlegają przejęciu kościelne nieruchomości ziemskie, stanowiące gospodarstwa rolne proboszczów (art. 4 ust. 2 i 3), które Państwo poręcza pełniącym te funkcje duchownym, jako podstawę ich zaopatrzenia.
3. Rada Ministrów może postanowienia ust. 2 rozciągnąć w drodze wyjątku również na gospodarstwa rolne, nie objęte przepisami tego ustępu.
4. Dochody z przejętych nieruchomości przeznaczone są wyłącznie na cele kościelne i charytatywne zgodnie z postanowieniami niniejszej ustawy.
5. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustali szacunek dochodów, o których mowa w ust. 4, według norm Państwowego Funduszu Ziemi.

Art. 2.

1. Wszystkie ulegające przejęciu nieruchomości ziemskie przechodzą z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z mocy prawa na własność Państwa bez odszkodowania i wolne są od jakichkolwiek obciążeń, z wyjątkiem przewidzianych w niniejszej ustawie, wraz z wszystkimi znajdującymi się na tych nieruchomościach budynkami, przedsiębiorstwami, zakładami oraz inwentarzem żywym i martwym, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.
2. Minister Administracji Publicznej wyłączy od przejęcia miejsca, przeznaczone do wykonywania kultu religijnego, jak również budynki mieszkalne, stanowiące

siedzibę klasztorów, kurii biskupich i arcybiskupich konsystorz y i zarządów innych związków wyznaniowych - choćby budynki te lub miejsca stanowiły część nieruchomości, podlegających przejęciu na własność Państwa.

3. Rada Ministrów może rozszerzyć zakres przedmiotów majątkowych, podlegających wyłączeniu w myśl ust. 2.

Art. 3.

1. Pozostają nienaruszone prawa użytkowania nieruchomości ziemskich lub ich części, przejętych na rzecz Państwa, przysługujące bezrolnym, małorolnym i średniorolnym chłopom, wynikające z ważnie zawartych umów dzierżawnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.
2. Wszelkie inne umowy dzierżawne lub prawa użytkowania nieruchomości ziemskich, przejętych na rzecz Państwa lub ich części mogą być przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej uznane za wygasłe bez odszkodowania.
3. Umowy zbycia podlegających przejęciu nieruchomości ziemskich lub ich części, dokonane po dniu 22 lipca 1944 r. z wyjątkiem umów, zawartych na rzecz bezrolnych, małorolnych i średniorolnych chłopów, mogą być przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej uznane za nieważne.
4. Ministrowie Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Administracji Publicznej mogą swoje uprawnienia przekazać podległym organom.

Art. 4.

1. Nieruchomościami ziemskimi związków wyznaniowych w rozumieniu niniejszej ustawy są wszelkiego rodzaju nieruchomości ziemskie, należące do kościoła lub innego związku wyznaniowego albo do ich instytucji, zakładów, zakonów, zgromadzeń lub jakichkolwiek innych jednostek organizacyjnych i organów, bez względu na ich formę prawną oraz cele, na jakie dotychczas obracane były dochody, z tych nieruchomości.
2. Gospodarstwami rolnymi proboszczów, które Państwo poręcza tym duchownym na podstawie art. 1 ust. 2, są nieruchomości ziemskie (ust. 1), znajdujące się w posiadaniu proboszczów (choćby były oddane w dzierżawę) w granicach do 50 ha, a na terenie województw: poznańskiego, pomorskiego i śląskiego - do 100 ha.
3. W przypadku, gdy gospodarstwo rolne proboszcza przekracza granicę obszaru, określoną w ust. 2, przejęciu na rzecz Państwa podlega jedynie nadwyżka obszaru ponad tę granicę.
4. O tym, czy nieruchomość ziemska posiada charakter nieruchomości związku wyznaniowego w rozumieniu ust. 1, orzeka Minister Administracji Publicznej.
5. O tym, czy nieruchomość stanowi gospodarstwo rolne proboszcza (ust. 2), orzeka Minister Administracji Publicznej. O określeniu nadwyżki, podlegającej przejęciu (ust. 3), orzeka Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej. Ministrowie mogą swoje uprawnienia, przewidziane w niniejszym ustępie, przekazać podległym organom.

Art. 5.

1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych obejmie niezwłocznie nieruchomości ziemskie, podlegające przejęciu na własność Państwa z tym, że objęcie nadwyżek obszaru gospodarstw rolnych proboszczów (art. 4 ust. 3) nastąpi dopiero po wydaniu orzeczenia o określeniu nadwyżki w trybie art. 4 ust. 5
2. Rada Ministrów określi zasady zarządzania przejętymi nieruchomościami.

Art. 6.

Jeżeli przejęciu podlega nadwyżka obszaru gospodarstwa rolnego proboszcza (art. 4 ust. 3), a w skład tego gospodarstwa wchodzi budynek oraz inwentarz żywy i martwy - Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej zapewni temu gospodarstwu niezbędne do jego prowadzenia budynek oraz inwentarz żywy i martwy.

Art. 7.

1. Rada Ministrów może niektóre kategorie nieruchomości ziemskich, podlegających przejęciu na podstawie niniejszej ustawy albo też poszczególne obiekty pozostawić w zarządzie i użytkowaniu kościelnych instytucji, zakładów, zgromadzeń lub innych kościelnych jednostek organizacyjnych i organów albo też przekazać te nieruchomości w ich zarząd i użytkowanie.
2. Rada Ministrów ustali tryb zarządu i użytkowania (ust. 1), a w szczególności określi, czy oddanie w zarząd i użytkowanie nastąpi za odpłatą na rzecz Funduszu Kościelnego, czy bez odpłaty.

Art. 8.

Dochód z nieruchomości ziemskich, przejętych na mocy niniejszej ustawy, oraz dotacje państwowe, uchwalane przez Radę Ministrów, tworzą Fundusz Kościelny.

Art. 9.

1. Fundusz Kościelny świadczyć będzie na następujące cele:
 - 1) utrzymanie i odbudowa kościołów,
 - 2) udzielanie duchownym pomocy materialnej i lekarskiej oraz organizowanie dla nich domów wypoczynkowych,
 - 3) (skreślony),
 - 4) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne duchownych w wymiarze określonym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887),
 - 5) wykonywanie działalności charytatywno-opiekuńczej.
2. Rada Ministrów może rozszerzyć zakres celów Funduszu Kościelnego również na inne potrzeby kościelne i charytatywne.

Art. 10.

1. Funduszu Kościelny podlega nadzorowi Ministra Administracji Publicznej.
2. Statut, uchwalony przez Radę Ministrów, określi organizację Funduszu Kościelnego, sposób tworzenia jego organów i zasady działalności.
3. Statut Funduszu Kościelnego zabezpieczy przeznaczenie na cele danego związku wyznaniowego dochodów, płynących z nieruchomości, przejętych od tego związku oraz zapewni udział duchowieństwa i wierzących w organach Funduszu.

Art. 11.

Rada Ministrów w drodze rozporządzenia wyda przepisy niezbędne dla wykonania art. 1-3, a w szczególności ustalić może, jakie długi i ciężary, ciężące na przejętych nieruchomościach, zostaną utrzymane oraz określi sposób ustalania czynszu dzierżawnego w przypadkach przewidzianych w art. 3 ust. 1 i 2.

Art. 12. (uchylony).**Art. 13.**

Wykonanie ustawy porucza się Ministrom: Administracji Publicznej, Rolnictwa i Reform Rolnych, Sprawiedliwości i Finansów.

Art. 14.

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.